

Abstract

Douglass C. North's Contribution to the Development of the New-Institutional Theory

The article provides a summary of the evolution that can be found in the work of Douglass C. North. His contribution to the development of the new-institutional theory is thoroughly analysed and the difference with more conventional approaches is stressed. Especially the integration of social, political and behavioural aspects characterises his approach. In this contribution, the theory of North is situated in the spectrum of the institutional theory and his work is compared to other authors in the same research field. The building blocks and starting points of the author for developing his theory are also distinguished.

Boekbesprekingen

Algemene economie

The Airline Business in the Twenty-first Century

Rigas Doganis, *The Airline Business in the Twenty-first Century*
Londen / New York, Routledge, 2000, xii + 240 blz. - Prijs: 18,99 GBP (pbk)
ISBN 0-415-20883-1

De luchtvaartsector heeft iets avontuurlijks. Dat heeft ontegensprekelijk te maken met de zeer snelle (technologische) ontwikkelingen in de sector. Zo kenden we in de afgelopen periode allerhande stappen, zoals bijv. de evolutie naar zgn. "open skies", de opkomst van mondiale allianties, de zogenaamde "low-cost"- en "no frill"-carriers, de opkomst van elektronische boekingen en de vele privatiseringen. Vandaag is die internationale luchtvaart echter in een diepe crisis gedompeld. Die crisis zat er weliswaar al enige tijd aan te komen, maar werd nog versterkt door de gebeurtenissen van en na 11 september 2001. Vorig jaar, bij een werkbezoek aan de Vakgroep Transport en Ruimtelijke Economie van de Faculteit TEW UFSIA-RUCA (Universiteit Antwerpen), had de auteur van het voorliggende boek, prof. Rigas Doganis, die crisis reeds vlijmscherp geanalyseerd. Achteraf beschouwd was zijn schitterend betoog stevig gebouwd op wat ondertussen een prachtboek is geworden. Prof. Doganis analyseert in dit werk op een ronduit schitterende wijze de internationale luchtvaart-

industrie. Het gaat om een zeer dynamische industrie, die opereert op de grens van de technologische vernieuwing. Een industrie ook waarvan de winstgevendheid op lange termijn zowel marginaal als zeer cyclisch kan worden beschouwd. Daarbovenop wordt de sector nog voortdurend bestookt met nieuwe ontwikkelingen en beperkingen, zowel op regelgevend als op operationeel en technologisch vlak.

Snelle evoluties dwingen de luchtvaartbedrijven tot het voortdurend ontwikkelen van steeds weer nieuwe strategieën. Daar speelt dit boek op in. Vertrekkend van een gedetailleerde analyse van de kernvariabelen die de luchtvaartindustrie beïnvloeden, gaat de auteur in op de verschillende alternatieven die gehanteerd kunnen worden als antwoord op een dynamische maar steeds sneller veranderende marktomgeving.

Dit is gewoon een schitterend boek, een aanrader voor iedereen die interesse heeft voor de luchtvaartsector. De auteur, prof. Rigas Doganis, is een voorbeeld van wat in de transportwetenschap een norm kan worden: de combinatie van theoretische en wetenschappelijke kennis (als professor Luchtvervoer aan Cranfield University), gekoppeld aan de noodzakelijke praktijkervaring (als voorzitter en CEO van Olympic Airways). Vanuit een wetenschappelijke invalshoek is in dit vakgebied de theoretische onderbouwing vanzelfsprekend een absolute noodzaak,

die echter maar ten volle gevaloriseerd kan worden indien men ook de praktijk van de sector kent.

Eddy Van de Voorde

Handbook of Health Economics

A.J. Culyer en J.P. Newhouse, eds., *Handbook of Health Economics. Volume 1A - 1B (Handbooks in Economics)*. Amsterdam, North-Holland, 2000, 1996 blz. (2 delen samen) - Prijs: 224,62 EUR ISBN 0-444-82290-9

De *Handbooks in Economics* die North-Holland met de regelmaat van een klok uitgeeft, zijn over het algemeen onovertroffen als het erop aankomt de belangrijkste onderzoekers uit een deelgebied van de economie aan te sporen om voor gevorderde studenten een wetenschappelijk overzicht te geven van hetgeen zich binnen "het vak" afspeelt. In dit *Handbook of Health Economics* (2 boekdelen, meer dan 1900 blz.) is dit niet anders. Hier werden Culyer en Newhouse, ook al niet de minsten, aangezocht om het geheel te coördineren en te structureren. Dit laatste leidde tot een indeling van 35 hoofdstukken in negen afdelingen: paradigma's (met een uitgebreid hoofdstuk over gezondheidseconometrie), vraag en terugbetaling, ziekteverzekering en *managed care*, specifieke deelpopulaties (mentaal gehandicapten, chronisch zieken, fysiek gehandicapten, kinderen), markten (in feite de Amerikaanse markt), regulering (in feite alleen in de Verenigde Staten), gedrag (roken, drinken, preventie), gezondheidsmeting, rechtvaardigheid. Wat iedereen zal opvallen, is het feit dat gezondheidseco-

nomische evaluatie geen duidelijke plaats krijgt (tenzij partieel als anderhalf hoofdstuk in het eerste deel en nog eentje in het voorlaatste deel), in tegenstelling tot het grote aantal papers dat daarover verschijnt in de toonaangevende gezondheidseconomische wetenschappelijke tijdschriften. Wat mij (als enige misschien, ik geef het toe) eveneens stoort, is de afwezigheid van een systematische behandeling van de bedrijfseconomische aspecten van gezondheidsinstellingen. De meeste hoofdstukken zijn, zoals verwacht, zonder meer indrukwekkend en - wat voor een werk van een dergelijke omvang en met zoveel auteurs (ik schreef bijna "ego's") echt wel een krachttoer is - goed op elkaar afgestemd. De geïnteresseerde lezer vindt hier, naast veel leesplezier, over alle behandelde onderwerpen een actueel en doordacht overzicht van de stand van de wetenschap. Voor de niet-geïnteresseerde lezer zijn de twee boekdelen in ieder geval een esthetisch verantwoorde aanvulling van hun boekenkast.

Marc Jegers

The Economics of Politics

Dennis C. Mueller, ed., *The Economics of Politics. Volume I - Volume II (The International Library of Critical Writings in Economics, 131)*. Cheltenham, VK / Northampton, VS, Edward Elgar, 2001, xix + 566, xi + 575 blz. - Prijs: 275 GBP (set) ISBN 1-84064-425-7

De mens is een politiek dier, zo beweerde Aristoteles. De mens is een

economisch dier, zo beweerde Adam Smith. De mens is beide, zo besluit Dennis Mueller in zijn "klassiek" *Handbook of Public Choice II*. De zelfde Dennis Mueller stelde nu twee boekdelen samen met klassiekers uit de *public choice*, of de economische analyse van de collectieve besluitvorming. Onder de titel *The Economics of Politics* heeft hij 65 baanbrekende artikelen samengebracht. Belangrijk om weten is dat in dezelfde reeks al een bundeling verschenen is onder de titel *Public Choice* (drie boekdelen). *The Economics of Politics* kan worden gezien als een aanvulling, een vervollediging van deze eerdere publicatie. Het domein is ruim genoeg om zo'n aanvulling te verantwoorden. Boekdeel I vertrekt van de vraag waarom we überhaupt een overheid nodig hebben. De klassieke argumenten - publieke goederen, externe effecten, transactiekosten enz. - worden bestudeerd vanuit de invalshoek van de besluitvorming. Impliciet is de idee dat beslissingen worden genomen in de context van een directe democratie: de burgers drukken hun voorkeuren uit via een referendum. De relevantie van de artikelen in boekdeel I beperkt zich echter niet tot de "echte" politieke wereld. Ook daarbuiten worden collectieve beslissingen genomen. De algemene vergadering van een NV, het faculteitscollege aan de universiteit of de lokale vissersclub ... nemen ook gezamenlijke beslissingen en hebben dus net zozeer beslissingsregels nodig. Wicksells initiële uitgangspunt is eenvoudig: in het geval van collectieve goederen die ten bate zijn van iedereen is de unanimiteitsregel raadzaam. De artikelen in boekdeel I gaan in op de praktische en strategi-

sche beperkingen van deze regel en analyseren tal van alternatieven. Uiteraard krijgt de meerderheidsregel daarbij zeer uitgebreide aandacht. Beslissingen bij (eenvoudige) meerderheid zijn immers hét klassieke alternatief voor de unanimiteitsregel. Een zichzelf respecterende economische analyse van de politiek onderkent uiteraard een markt-analogie voor de formele politieke besluitvorming. De individuele burger kan zijn voor- of afkeur voor een bepaald beleid niet enkel uitdrukken in het stemhokje. Hij kan, in een context van gedecentraliseerde overheden, ook "stemmen met de voeten": hij verhuist naar die gemeente of regio waar het overheidsbeleid optimaal is. Boekdeel II behandelt de representatieve democratie. Vanuit een Belgische politieke context komen heel wat herkenbare problemen aan bod. De dynamiek van partij-ideologie, de stabiliteit van coalitie-regeringen, ... krijgen uitdrukkelijke aandacht, evenals de rol van de bureaucratie als interveniërende factor, als "stoorzender" tussen kiezer en politicus. De centrale boodschap van de "public choice"-literatuur is dat de politicus niet altijd doet wat de kiezer wil. De agency-relatie wordt verstoord door conflicterende belangen. Verkiezingen zijn dan voor de kiezer hét ultieme instrument om de politici tot de orde te roepen. Hoe het beleid zich vertaalt in verkiezingsresultaten en hoe politici het beleid manipuleren met het oog op nadere verkiezingen, vormt het voorwerp van de omvangrijke literatuur over politieke conjunctuurcycli. We wegen de "cheap talk"-uitdrukking "dit boek is een must" en besluiten: dit boek is een must. Allicht is er één reden waarom onderzoekers in

de *public choice*, of meer algemeen in de publieke economie, zich *The Economics of Politics* niet zouden aanschaffen, en die is dat ze de 65 artikelen al in hun bezit hebben. Het boek is ook een must voor beleidsvoerders of ieder ander met belangstelling voor de werking van de collectieve besluitvorming, desgevallend in de context van de bestuursvergadering van de café-voetbalploeg. Mosselen of koninginnenhapje op het volgende eetfestijn: het kan maar beter beslist worden met maximale informatie en consensus. En als dat festijn dan nog op het goede moment – lees: vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen – wordt georganiseerd, dan kan de zaal van de gemeente misschien wel gratis worden gebruikt.

Bruno Heyndels

The Indonesian Economy

Hal Hill, *The Indonesian Economy. Second Edition*
Cambridge, Cambridge University Press, 2000, xvii + 366 blz. – Prijs: 17,95 GBP (pbk)
ISBN 0-521-66367-9

Dit boek is de tweede uitgave van een standaardwerk over de economische ontwikkeling van Indonesië. We bespraken de eerste editie enkele jaren geleden in dit tijdschrift, waarnaar we dan ook verwijzen (*Economisch en Sociaal Tijdschrift*, jg. 51, nr. 4, december 1997, blz. 760-761). De onderhavige editie verschilt van de vorige enkel in het feit dat de auteur een dertiende hoofdstuk heeft toegevoegd met als titel: "Postscript on the Crisis". Hierin onderzoekt hij de oorzaken en gevolgen van de Aziatische crisis voor Indonesië. Hij argumen-

teert dat niets erop wees dat het land in economische moeilijkheden zou geraken. Ook stelt hij dat in het economische hulpprogramma dat het IMF opzette vele ingrediënten zaten van economische en politieke liberalisering die – hoewel op zichzelf beschouwd terecht – het land in een nog diepere crisis hebben gestort. De auteur behandelt in het boek de diverse factoren die in de opeenvolgende fasen tussen 1966 en vandaag de economische ontwikkeling en groei van de Indonesische economie hebben bepaald. Achtereenvolgens betreft het de monetaire en budgettaire politiek, de internationale handel, internationale investeringen en hulp, de directe overheidsinterventie, de ontwikkelingen in de landbouw, de industrie en de dienstensector, benevens de regionale verschillen. Uit het voorwoord tot de tweede uitgave blijkt dat het manuscript werd afgesloten in mei 1999. Sindsdien is de politieke situatie in Indonesië verder geëvolueerd, net als de economische en sociale toestand. De verdienste van dit boek is dat de auteur ons in staat stelt de recente ontwikkelingen in een juist perspectief te plaatsen.

Ludo Cuyvers

The Growth of Service Industries

Thijs ten Raa en Ronald Schettkat, eds., *The Growth of Service Industries: The Paradox of Exploding Costs and Persistent Demand*
Cheltenham, VK / Northampton, VS, Edward Elgar, 2000, xiv + 225 blz. – Prijs: 57,50 GBP
ISBN 1-84064-422-2

De dienstensector blijft economen boeien en beleidsvoerders zorgen

baren. Economen hebben het dan vooral over de relatief trage dienstverlening, en plaats en ontwikkelingen in de dienstensector tegenover de relatief sterke productiviteitsgroei in de industriële sector. Beleidsvoerders zien dan weer de budgetten voor publieke dienstverlening (te) sterk groeien. Het voorliggende boek richt zich tot beide doelgroepen en beoogt een bruikbare structurering van productiviteitsanalyse in de dienstensector.

Toch kan men niet voorbij aan het gegeven dat in zowat alle landen de publieke dienstverlening in al haar aspecten (bijv. onderwijs, cultuur, gezondheidszorg, ...) onder een sterke budgettaire druk komt te staan. De kosten en prijzen blijven relatief sterk stijgen. Bij constante budgetten en stijgende prijzen geeft dat in het traditioneel economisch denken een probleem, cf. de dalende vraag die verwacht kan worden. Op die wijze kan men zich vragen beginnen stellen in verband met het bestaansrecht van sommige diensten. Diensten worden echter niet duurder omdat de voorziening ervan minder efficiënt wordt. Baumol stelde reeds in 1967 dat het probleem van de dienstensector er een is van een achterblijvende productiviteitsgroei in vergelijking met industriële activiteiten. Het komt er in feite op neer dat de absolute kosten van de inputs voor diensten niet hoeven te stijgen, maar wel de opportuniteitskosten. Zo komen we bij *de paradox van diensten*. Ondanks stijgende relatieve kosten, blijft de vraag naar diensten bestaan. Dit boek is de neerslag van een conferentie waarop een aantal Europese en Noord-Amerikaanse experts werden uitgenodigd om deze paradox

te analyseren. Er werd gewerkt rond een aantal pertinente onderzoeksvragen. Wat zijn de feiten? Heeft de dienstensector te lijden onder de kostenevolutie? Is de bijdrage van diensten tot de economie stabiel? Het boek, met een openingsbijdrage van William Baumol, is een aanrader voor iedereen die belang stelt in een wetenschappelijke en empirische benadering van de diensteneconomie.

Eddy Van de Voorde

The Economic Theory of Auctions

Paul Klemperer, ed., *The Economic Theory of Auctions. Volume I. Volume II (The International Library of Critical Writings in Economics, 113 / An Elgar Reference Collection)*
Cheltenham, VK / Northampton, VS, Edward Elgar, 2000, x + 679; x + 692 blz. – Prijs: 315 GBP (set)
ISBN 1-85898-870-5 (set)

Openbare aanbestedingen en publieke veilingen, in hun open en gesloten vormen, hebben tot doel de waardering of kosten van de bidders te reveleren, en concurrentie op een efficiënte manier te organiseren. De open vorm, die vooral bij veilingen wordt toegepast, stelt vanuit het standpunt van de economische theorie weinig problemen. De gesloten vorm leidt tot meer complexe problemen. Het aantal bidders, de beschikbare informatie voor elk van hen, de impact van onzekerheid en risicoaversie, het al dan niet repetitieve karakter van de aanbesteding, de reserveringsprijs die wordt toegepast, de manier waarop eventuele risico's gespreid moeten worden over kopers en verkopers, ... het zijn

maar enkele van de belangrijkste thema's die hierbij aan bod komen. "The International Library of Critical Writings in Economics", waarvan dit boek deel 113 vormt, geeft een overzicht van wat een reeks van de meest gerenommeerde namen in de economische wetenschap als de belangrijkste publicaties in hun vakgebied zien. Elk deel in deze reeks is een soort uitgebreide *reading list* voor een doctoraal seminarie. De studenten worstelen zich aan de hand van een dergelijke *reading list* systematisch en grondig door een bepaald thema, om zich daarna af te vragen waar en hoe aan die constructie nog gepolijst kan worden. *The economic theory of auctions* is een prima illustratie van het concept. Een klepper in twee delen: het eerste met 32 papers, het tweede met 27. Samen een zestigtal papers in verband met aanbestedingen en veilingen, en de economische analyse van het gedrag van bieders of deelnemers enerzijds, en resultaten die bekomen worden door de aanbesteders of verkopers anderzijds. Aan deze reader hangt een prijskaartje waar men even van schrikt, dat wel. Ruw geschat ergens tussen 10 en 15 frank per bladzijde. Daarvoor krijg je echter prima reproducties van de oorspronkelijke artikels, compleet met de oorspronkelijke paginanummers, in een sobere hardcover. Genoeg om mappen gevuld met intellectuele bagage, in de vorm van bestofte fotokopieën, eindelijk weg te ruimen. Zeggen dat deze boekdelen een vlot leesbare inleiding tot het vakgebied vormen, zou een leugen zijn. Vulgarisatie moet men elders zoeken. De gekozen papers zitten in een strikt wiskundige, deductieve hoek. Geen

toevoegingen aan de lezer die op zoek zou gaan naar een antwoord op de vraag of al deze wiskundige afleidingen, met de daaruit resulterende Nash-evenwichten, ook iets praktisch opleveren. Ook weinig of geen aandacht voor experimenten en voor empirisch werk: slechts twee papers aan het eind van deel twee. Pure en onvervalste wiskundig-economische resultaten. De tijdschriften waaruit geplukt wordt, geven het reeds aan: *Econometrica*, *Review of Economic Studies*, *Rand Journal of Economics*. Hoewel niet echt een verrassing, één vreemde vogel in deze reeks: *Naval Research Logistics Quarterly*.

Het eerste gedeelte, "Early Literature", eert de grondleggers van het vakgebied, vertrekkend van William Vickrey, Nobelprijswinnaar, met zijn baanbrekende paper "Counterspeculation, Auctions and Competitive Sealed Tenders", die werd gepubliceerd in 1961. Een paper die wellicht tot de essentiële bagage van de economist mag worden gerekend, mede omdat hij helpt om het inzicht te scherpen met betrekking tot de vraag wat men door middel van economische analyse poogt te bereiken.

Deze paper zet de toon, en geeft ook een rode draad: traditionele veilingen en "second price auctions", d.w.z. veilingen waar de prijs gezet wordt op het niveau van het tweede hoogste bod, leveren gelijke verwachte inkomsten op voor de verkoper. Dit resultaat wordt door Paul Klemperer, editor van deze verzameling, als een van de centrale bevindingen naar voren geschoven: efficiënte biedingmechanismen, d.w.z. systemen waarbij de toewijzing naar de bieder met de hoogste

waardering (of de laagste kosten) gaat, en waarbij die met de laagste waardering (hoogste kosten) een verwachte winst van nul heeft, leveren equivalente resultaten voor de verkoper (of aanbesteder).

De verschijningsdatum van de paper van Vickrey geeft goed aan dat veilingen en aanverwanten een jonge tak zijn binnen de micro-economie, met een start in het begin van de jaren zestig. Nochtans genieten ze blijvende belangstelling, onder een weliswaar beperkte groep van specialisten. Het gros van de opgenomen papers situeert zich in de jaren tachtig, maar met een substantiële aanwezigheid van papers uit de jaren negentig.

Zoals gebruikelijk in dergelijke verzamelingen begint de editor met een overzicht (Auction theory: a guide to the literature), waarin de hoofdlijnen gesynthetiseerd worden en waaruit de selectiecriteria moeten blijken. In dit overzicht wordt een sprong gemaakt van de vroege naar de recente literatuur. "Sprong" is relatief: amper een goede tien jaar scheiden de twee periodes. In deze recente literatuur komen verschillende klemtonen aan bod: het reeds vermelde principe van inkomens-equivalentie, en de effecten van risico-aversie langs de kant van koper en verkopers. Is een risiconeutrale deelnemer aan een bieding beter af met risico-averse collega's of slechter? De eenvoudigste assumptie is dat alle deelnemers onafhankelijke schattingen maken van de waarde van het geveilde. Wat indien er correlatie bestaat? Een belangrijk thema heeft te maken met de winst die iemand kan realiseren dankzij zijn geprivilegieerde informatie. Hoe groot is het nadeel van de outsider? Hoe

veel deelnemers zijn wenselijk bij een aanbesteding?

Dit lijstje van onderwerpen geeft aan dat de klemtoon in deze werken op de micro-economische analyse ligt. Het aspect beslissingstheorie, dat in marketing en bedrijfseconomie, en vooral in de kringen van ingenieurs, aandacht heeft gekregen, komt helemaal niet aan bod. Maar wellicht is dat voor een gedeelte te wijten aan de minder rigoureuze maar wel veel pragmatischer benadering vanuit deze invalshoeken.

Conclusie: zoals de andere delen in deze reeks is *The economic theory of auctions* misschien in de eerste plaats een bibliotheekwerk. Het biedt een degelijke en ruime selectie in dit vakgebied, dat, hoewel het weinig aan bod komt in de "mainstream economics", een goed oefenterrein vormt voor het aanscherpen van micro-economisch inzicht.

Marcel Weverbergh

Economics of Cities

Jean-Marie Huriot en Jacques-François Thisse, eds., *Economics of Cities: Theoretical Perspectives*
Cambridge, Cambridge University Press, 1999, xv + 452 blz. - Prijs: 50 GBP
ISBN 0-521-64190-X

Gedurende de laatste jaren is er in de economische theorie een duidelijke, vernieuwde belangstelling voor de studie van de ontwikkeling van steden en regio's. Dit domein staat nu bekend als de "nieuwe economische geografie". Nieuwe economische benaderingen werden ontwikkeld om te verklaren hoe stedelijke centra tot stand komen, hoe ze groeien en

hoe ze functioneren in de productie en verdeling van rijkdom. Een belangrijke vraag is waarom nabijheid een belangrijk economisch gegeven blijft, ook in tijden van mondialisering en ondanks de informaticarevolutie die goedkope interacties over grote afstanden mogelijk maakt. Dit boek bevat verschillende belangwekkende bijdragen van eminente specialisten in het domein. Het werk bevat twaalf bijdragen, gegroepeerd in vier delen. Deel 1 behandelt steden en agglomeraties. De kernvragen hierbij zijn waarom bepaalde economische activiteiten zich in bepaalde plaatsen ontwikkelen, en hoe de geografische organisatie van de economie bepaald wordt. Welke middelpuntzoekende en middelpuntvliedende krachten zijn hierbij aan het werk?

Deel 2 behandelt stedelijke systemen. Hier wordt het ontstaan van steden verklaard, alsmede hun specialisatie in vaak verschillende activiteiten. Ook de handel tussen steden wordt verklaard.

Deel 3 behandelt urbanisatie en groei. De dynamiek van de urbanisatie, de stedelijke structuur en groei worden met elkaar in verband gebracht. Verschillende patronen van stedelijke spreiding worden geanalyseerd, onder meer decentralisatie (verplaatsing van activiteiten weg van het centrum) en deconcentratie (kleine stedelijke concentraties groeien soms sneller dan grote concentraties).

Deel 4, ten slotte, bevat bijdragen over steden en inputmarkten. Binnenstedelijke werkloosheid en verschillen in werkloosheid tussen steden worden behandeld. Ook de ruimtelijke verdeling van arbeid komt aan bod.

Na de lectuur van dit werk is het duidelijk dat het studiedomein van de stedelijke economie de laatste jaren erg vernieuwd is. Bovendien vertoont dit studiedomein ook vele raakpunten met andere domeinen van de economische wetenschap. Zo worden er nieuwe en boeiende banden gelegd met industriële organisatie, publieke economie, internationale handel, endogene groeitheorie en economische ontwikkeling. Economisten die zich op dit domein willen toeleggen, vinden in dit boek verschillende boeiende bijdragen. Sommige daarvan kunnen misschien zelfs uitgroeien tot "klassiekers".

Wilfried Pauwels

Methods of Macroeconomic Dynamics

Stephen J. Turnovsky, *Methods of Macroeconomic Dynamics. Second Edition*. Cambridge, Mass. / Londen, The MIT Press, 2000, xvi + 671 blz. - Prijs: 26,95 GBP
ISBN 0-262-20123-2

Dit boek is de tweede editie van het gelijknamige werk van de auteur. Wie de eerste uitgave bestudeerd heeft, weet dat de materie op een hoog kwantitatief niveau wordt uiteengezet. Het boek stelt op dit vlak dan ook vrij zware eisen aan de lezer. De toegankelijkheid van het werk is enkel weggelegd voor lezers die professioneel met dit onderdeel van het macro-economisch onderzoek vertrouwd zijn. Dat was o.m. duidelijk merkbaar aan de reacties (achteraf) van de toehoorders bij de uiteenzetting van Turnovsky op het colloquium naar aanleiding van 150

jaar Nationale Bank van België.

De macro-economische dynamica kent een turbulente ontwikkeling, zodanig zelfs dat een gespecialiseerd tijdschrift - *Macroeconomic Dynamics* - werd opgericht, dat gepubliceerd wordt door Cambridge University Press. Precies omdat de materie zo snel evolueert, heeft de auteur het nodig geacht de eerste editie van zijn boek, die dateert van 1994, grondig te herwerken. Allereerst omvat deze nieuwe uitgave de resultaten van onderzoek dat Turnovsky - soms samen met andere auteurs - heeft aangevat na 1994. Verder is het vooral op het gebied van de economische groeitheorie dat het voorliggende werk zich differentiateert van de eerste editie.

Het werk bestaat uit vijf delen: traditionele macrodynamica, rationele verwachtingen, intertemporele optimalisering, modellen van endogene groei, en ten slotte stochastische modellen in de continue tijd. Binnen deze vijf delen worden belangrijke onderwerpen van macro-economie en van economisch beleid besproken.

In deel III is een apart hoofdstuk gewijd aan het optimale monetaire en fiscale beleid. Vooral in deel IV vinden we een grondige herwerking van de groeitheorie uit de eerste editie. In deel IV wordt eerst aandacht besteed aan groei modellen, waarbij verondersteld wordt dat de economie zich altijd op een evenwichtig groeipad bevindt. Twee nieuwe onderwerpen komen daarbij aan de orde: de analyse van groei en van het langetermijnsaldo van de overheidsrekening, alsook de invoering van een endogeen aanbod van arbeid. Vervolgens is er in deel IV een hoofdstuk over endogene groei mo-

dellen die gekenmerkt zijn door dynamische transities.

Turnovsky heeft inmiddels als auteur een grote faam opgebouwd in het professionele economische milieu, en dit werk onderstreept eens te meer zijn scherp analytisch vermogen. We durven het boek dan ook een aanrader te noemen voor al wie professioneel - en vooral qua onderzoek - de macro-economische dynamica bestudeert.

Robert Van Straelen

Enterprise and Leadership

Mark Casson, *Enterprise and Leadership: Studies on Firms, Markets and Networks*. Cheltenham (VK) / Northampton (VS), Edward Elgar, 2000, x + 294 blz. - Prijs: 65 GBP
ISBN 1-84064-354-4

Mark Casson, die al eerder boeken publiceerde over de economische analyse van de ondernemer en de bedrijfscultuur, plaatst zich op het standpunt dat alle sociale fenomenen zowel *economische* als *niet-economische* aspecten in zich hebben, zoals Adam Smith en J.S. Mill ons trouwens ook wilden leren.

Dit boek is bedoeld als een tussenstap in de constructie van een geïntegreerde sociale theorie van ondernemingen en leiderschap. Uitgangspunt is een (kwantitatief ingevulde) rationaliteit van de economische (of moet ik nu zeggen *sociale*?) agenten.

De negen hoofdstukken zijn alle gebaseerd op vroegere teksten van de auteur. Die zijn echter grondig aangepast en uitgebreid, zodat hier zonder meer kan worden gezegd dat het

grootste deel van het boek origineel werk bevat. Een verscheidenheid aan onderwerpen wordt binnen het zonet geschetste kader op een coherente wijze behandeld: ethisch leiderschap ("ethical leadership is not the exclusive prerogative of priests or philosophers"), economie en antropologie (of rationaliteit versus niet-rationaliteit, of nog: waarneembaar gedrag versus niet-waarneembaar perceptie), een *entrepreneurial theory of the firm* (waarbij informatie-uitwisseling de fundamentele bouwsteen vormt), de Industriële Revolutie in Engeland (met nadruk op de informatieaspecten), Marshall over marketing (een interessant stuk, waarin geargumenterd wordt dat Marshall al over informatiekosten sprak zonder dit ooit samen te kunnen brengen in een analytisch geheel. Door dit falen (sic) Marshall "set back the development of economic theory (...) at least fifty years" (resic)), multinationale handelsondernemingen, (inter)regionale netwerken van ondernemers, het familiebedrijf (het enige hoofdstuk met een formeel modelletje, weliswaar in appendix), en culturele factoren voor economische groei (waarmee we in zekere zin terug bij het eerste hoofdstuk belanden). Aangezien geen empirisch werk gepresenteerd wordt, kunnen we het boek bestempelen als een interessant en volgens de auteur rigoureus theoretisch werk, in een verbale en leesbare stijl opgebouwd rond een relevant centraal thema (de informatiecoördinatie). Inhoudelijk krijgt men (of ik in ieder geval) soms de indruk dat deze stijl hier wel eens resulteert in een wazig ratjetoe van aan elkaar geplakte stukjes en brokjes bekende inzichten en concepten dat een eigen

leven gaat leiden, ingebed in een geheel eigen literatuur. Dit boek maakt er ongetwijfeld deel van uit.

Marc Jegers

Econometrics

H.R. Seddighi, K.A. Lawler en A.V. Katos, *Econometrics: A practical approach* Londen / New York, Routledge, 2000, xiii + 396 blz. - Prijs: 24,99 GBP ISBN 0-415-15645-9 (pbk)

Het voorliggende werk is een leerboek econometrie met een hoge graad van praktijkgerichtheid. Bovendien wordt in het boek ruime aandacht besteed aan moderne en relatief recente materie. Zowel de traditionele als de moderne benadering komen tot hun recht. De eerste vijf hoofdstukken, die samen 236 bladzijden beslaan, zouden we grosso modo kunnen karakteriseren als traditionele econometrische leerstof, weliswaar aangevuld met nieuwe en actuele elementen, die vooral betrekking hebben op diagnostische toetsen. De laatste drie hoofdstukken, verdeeld over 100 bladzijden, bieden ruimte aan de moderne materie: eerst de methodologische strategie voor de opbouw van dynamische modellen, vervolgens de bespreking van niet-stationariteit en cointegratie, aangevuld met toepassingen. Het boek bevat ook twee bijlagen. De eerste handelt over het internet en de mogelijkheden van dit medium voor dataopvraging. De tweede geeft een beknopte uiteenzetting over het bekende, door Pesaran ontwikkelde econometrisch softwarepakket microfit 4.0. Niettemin is het

boek samengesteld onafhankelijk van eender welk softwarepakket. Soms worden schattingsresultaten gepresenteerd op basis van microfit 4.0, op andere plaatsen werd het softwarepakket E-views gebruikt. Ook wordt verwezen naar andere pakketten zoals PcGive, Shazam en SPSS.

De auteurs opteerden uitdrukkelijk voor een niet-mathematische uiteenzetting. In vergelijking met meer gevorderde econometrie-handboeken is hun dat zonder twijfel gelukt. Toch komen in het werk onvermijdelijk symbolen voor, algebraïsche uitdrukkingen en zelfs matrices. De lezer zal in het boek echter weinig verklaringen, afleidingen en bewijzen vinden. De hoofddoelstelling van het boek bestaat erin econometrie te leren toepassen door gebruik te maken van de beschikbare econometrische softwarepakketten. Naar onze mening is deze doelstelling bereikt en wordt econometrie op deze wijze heel wat toegankelijker gemaakt voor vele studenten en onderzoekers die econometrie nodig hebben. Het boek bevat vele voorbeelden en tabellen met data die uitnodigen tot het repliceren van de resultaten. Op het einde van elk hoofdstuk - behalve het laatste, dat gewijd is aan toepassingen - worden enkele vragen geformuleerd om de opgedane kennis te toetsen. Tevens worden daar enkele aanvullende *readings* opgegeven.

Seddighi en Lawler zijn allebei verbonden aan de Sunderland Business School van de universiteit van Sunderland, waar zij respectievelijk toegepaste economie en industriële economie doceren. Katos is professor econometrie aan de universiteit van Macedonië, Thessaloniki in Griekenland. Ze zijn erin geslaagd een moeilijke materie op een bevattelijke wijze voor te stellen in een boek dat we kunnen karakteriseren als een eerste kennismaking met de econometrie. *Econometrics* is een aanrader voor studenten en onderzoekers die zich met het vakgebied vertrouwd moeten maken. Ze moeten daarbij echter wel beseffen dat dit werk niet alle problemen rond de adequate interpretatie van resultaten oplost. Alle verbindingen ("links") worden wel impliciet maar niet altijd expliciet gelegd. Zo verwijst de behandeling van de BJ-toets (Jarque-Béra-toets) weliswaar naar de mogelijkheid van uitschieters, maar niet naar de significantietoetsen die steunen op de hypothese van normaal verdeelde storingsen, waarvan de toetsing precies het voorwerp is van de BJ-toets. Ook verdient het werk aanbeveling voor docenten econometrie en wellicht ook voor docenten marketing. Zij treffen in het laatste hoofdstuk interessante econometrische toepassingen aan over publiciteit en de samenhang met de internetgroei.

Robert Van Straelen

Accountancy

Cases in Management Accounting

Tom Groot en Kari Lukka, eds., *Cases in Management Accounting: Current Practices in European Companies*
Harlow, Essex, Pearson Education, 2000, xvi + 336 blz. - Prijs : 44,99 GBP
ISBN 0-273-64616-8

Europa bestaat! Management accounting bestaat! Dus moet er ook zoiets bestaan als Europese management accounting - naast de Amerikaanse en de Japanse. Dat is in essentie de centrale boodschap van dit boek. Na een conceptuele inleiding over organisatieveranderingen en de rol van management accounting daarin, bevat het vijftien Europese casestudies, bij elkaar geschreven door drieëntwintig auteurs. Het beoogde publiek bestaat uit studenten (en hun leermeesters) met een algemene kennis van de voornaamste technieken van management accounting, zoals ABC. De cases zijn netjes verdeeld over productiebedrijven, dienstverlenende bedrijven, overheidsbedrijven en non-profitorganisaties, en recent ge-

privatiseerde overheidsbedrijven. De betrokken landen behoren allemaal (met uitzondering van Noorwegen) tot de EU. Ook qua thema's is er sprake van diversiteit: methoden, oriëntering naar de consument, prestatiebeloning, accounting- en organisatieveranderingen. In de meeste gevallen blijven de gepresenteerde gevalstudies zeer beschrijvend, en gaan ze niet in op mogelijke fitnesses. Ze worden telkens gevolgd door opgaven en vragen. Kan men na de lectuur besluiten dat Europese management accounting nu bestaat? Wat de techniek betreft m.i. niet. Wel blijkt uit de diversiteit van de cases dat er verschillen bestaan in nationale en bedrijfsculturen, die een differentieel effect kunnen hebben op de omgang met gegevens uit management-accountingsystemen. Daarom is dit boek dan ook een nuttige inleiding tot de mogelijke levens van een management accountant.

Marc Jegers

Economisch en Sociaal Tijdschrift: Auteursinstructies

- 1 Artikelen worden ingestuurd in twee exemplaren. De tekst mag geen identificatiegegevens van de auteur(s) bevatten.
- 2 Artikelen tellen maximaal 25 bladzijden (met 1,5 regelafstand).
- 3 Elk artikel moet een Nederlandse samenvatting en een Engelse abstract bevatten.
- 4 Het artikel moet overzichtelijk gestructureerd zijn, met treffende kopjes en subkopjes. Breng met witregels een logische indeling in alinea's aan. Gebruik het volgende basisschema:
Samenvatting
Inleiding (of probleemstelling)
Middendeel
Besluit (of conclusies, aanbevelingen)
Bibliografie
Abstract
- 5 Probeer het aantal voetnoten te beperken; meestal kunt u ze in de tekst verwerken. Voetnoten worden doorlopend genummerd.
- 6 Tabellen en figuren
Tabellen en figuren komen op aparte bladzijden. In de tekst vermeldt u waar de tabel/figuur bij voorkeur moet worden geplaatst. In de tekst verwijst u duidelijk naar tabellen en/of figuren, bijv. "Uit figuur 1 blijkt dat ..." of "Tabel 4 bevat gegevens over ...". Elke illustratie moet een titel en een bronvermelding hebben. Tekst in figuren en tabellen moet in het Nederlands gesteld zijn. Als u materiaal gebruikt dat reeds elders gepubliceerd is, dient u zelf de uitgever vooraf om toestemming tot overname te vragen.
- 7 Literatuurverwijzingen
In de tekst verwijst u met de achternaam van de auteur(s), gevolgd door het jaartal en de bladzijde(n):
"kan daaruit worden afgeleid dat ..." (Morse, 1996, blz. 6-8).
Aan het einde van het artikel plaatst u de bibliografie met al de werken in alfabetische volgorde (van de eerste auteur). Als u meer dan één publicatie van een auteur citeert, plaatst u ze chronologisch en u nummert ze met a, b, c enz. Gebruik voor de titelbeschrijving het volgende systeem:
BRUNO, M. en J. SACHS (1985), *Economics of Worldwide Stagflation*, Oxford, Basil Blackwell, 300 blz.
SERVOTTE, M. (1986), "De positie van België in de werelduitvoer: onze sterkten, onze zwakten", *Economisch en Sociaal Tijdschrift*, jg. 40, nr. 6, blz. 711-720.
CAVUSGIL, S.T. en E. KAYNAK (1982), "Success factors in export marketing: An empirical analysis", in: B.J. WALKER et al., eds., *An Assessment of Marketing Thought and Practice*, Chicago, American Marketing Association, 1982, blz. 309-364.
- 8 Na de publicatie ontvangt u vijf bewijsexemplaren van het nummer waarin uw artikel is geplaatst.

Immediate access to the world's journals

The International Current Awareness Services

Anthropology, Economics, Political Science, Sociology

A major bibliographic service providing rapid international coverage of the world's most significant social science literature

The four *International Current Awareness Services* are compiled at the British Library of Political and Economic Science (London School of Economics). *ICAS* is published monthly as an immediate, comprehensive and easy-to-use tool for accessing the latest in the world's constantly expanding social sciences literature. The special features of *ICAS* include:

- monthly publication for each subject, permitting users to scan the contents of journals often *before* they reach the library shelf
- unparalleled coverage of the world's journal literature through a service that scans at least *120,000* articles a year
- access to literature in *30* languages with each entry accompanied by English language title translation and identification of any summaries in English
- Indexing of important papers in monographic works of edited collections – a unique feature in a bibliographic service

ICAS ISSNs

Anthropology 0960 1511 Economics 0960 152X
Political Science 0960 1538 Sociology 0960 1546

Average extent 100pp per issue.

For further details, sample copies and annual subscription rates,
please contact Promotions Department,
Routledge, 11 New Fetter Lane, London EC4P 4EE,
Telephone: 071 583 9855